

Risker i Örebro län

och konsekvenser för samhället

Länsstyrelsen
Örebro län

Risker i Örebro län

och konsekvenser för samhället

Publikationsnummer: 2012:19

Omslagsfoto: Jonas Eklind, www.itbild.se

Bilder: Jonas Eklind s.14, Tiina Johansson s. 18,
Oskar Eklind s. 19, Lennart Lundkvist NA s.21
Mostphotos.se s.23

Titel: Risker i Örebro län - och konsekvenser för samhället

Utgivare: Länsstyrelsen i Örebro län

Beställningsadress: Länsstyrelsen i Örebro län, 701 86 Örebro

Tfn växel: 019-19 30 00

E-post: orebro@lansstyrelsen.se

Kontaktperson: Maria Nordqvist

Telefon: 019-19 30 56

E-post: maria.nordqvist@lansstyrelsen.se

Copyright: © Länsstyrelsen i Örebro län 2012

Innehållsförteckning

Inledning	7
Om Länet	9
Logistik och transport	9
Farliga verksamheter	9
Räddningstjänst	9
Länsstyrelsens ansvar	11
Inom kriser ansvarar Länsstyrelsen för	11
Samhällsviktig verksamhet	13
Ett fungerande samhälle - även under en kris	13
Viktiga verksamheter i länet	13
Länets risker	17
Stormar och snöoväder	17
Översvämningar	17
Skyfall	17
Ras och skred	18
Dammbrott	18
Utsläpp från farliga anläggningar	18
Farligt gods	19
Störningar i dricksvattenförsörjningen	19
Störningar i de elektroniska kommunikationerna	19
Störningar i transportsystemet	20
Epizooti och zoonos	20
Klimatförändringar i Örebro län	20
Vargavintern 2009/2010	21
Framtida arbete	23
Samverkan	23
Framtiden	23

INLEDNING

Inledning

Man kan aldrig riktigt veta vad, var eller när en kris kommer att inträffa. Men när en kris inträffar gäller det att samhället samarbetar på bästa möjliga sätt, exempelvis länets kommuner, landsting, polis, länsstyrelse och räddningstjänst. Det är där Länsstyrelsen kommer in. Vår viktigaste roll är att samordna och få länets olika aktörer att samarbeta före, under och efter en kris. En del av krisberedskapen, vårt arbete före en kris, handlar om att identifiera möjliga risker och försöka förbereda samhället så väl som möjligt. Till allvarliga risker i Örebro län räknas till exempel stormar, snöoväder och störningar i elektroniska kommunikationer (IT och telefoni).

Varje år sammanställer vi en risk- och sårbarhetsanalys över länet. Den broschyr du nu håller i din hand är en kortare version med huvudpunkterna från vår risk- och sårbarhetsanalys. Jag hoppas att du med denna broschyrs hjälp kan få bättre kunskap om vilka risker vi har i länet och hur de kan påverka vårt samhälle.

Maria Nordqvist

Krisberedskapshandläggare, Länsstyrelsen i Örebro län

OM
LÄNET

Om Länet

Logistik och transport

Logistik och transport är viktiga delar för länets infrastruktur och stora transportflöden färdas genom länet på väg och järnväg. I Hallsberg finns nordens största rangerbangård och den agerar navet i den svenska godstrafiken. Cirka 12 kilometer väster om Örebro finns även flygplatsen Örebro Airport.

Geografiskt sett ligger Örebro län skyddat från kraftiga väderstörningar. Dock kan extrema väderförhållande påverka transport och logistik. Vintern 2009/2010 fick länet och främst rangerbangården i Hallsberg stora problem på grund av den stora snömängden under februari 2010.

Farliga verksamheter

I länet finns ett flertal farliga verksamheter som hanterar farliga ämnen, vilka utgör en potentiell risk för omgivningen. Exempelvis finns flera industrier i länet som hanterar stora mängder kemikalier.

Räddningstjänst

Örebro län har tre räddningstjänstorganisationer. Nerikes Brandkår är den största, där kommunerna Örebro, Lekeberg, Kumla, Hallsberg, Laxå, Askersund, Nora och Lindsberg ingår. I Bergslagens räddningstjänst ingår Hällefors, Karlskoga och Degerfors samt Filipstad, Storfors och Kristinehamn som tillhör Värmlands län. Ljusnarsbergs kommun har ett avtal med Västerbergslagens räddningstjänst i Ludvika.

Storlek: 8 546 km², 65% skogsmark

Invånare: 281 686

Kommuner: 12

Störst: Örebro kommun - 137 389 invånare

Minst: Ljusnarsbergs kommun - 4867 invånare

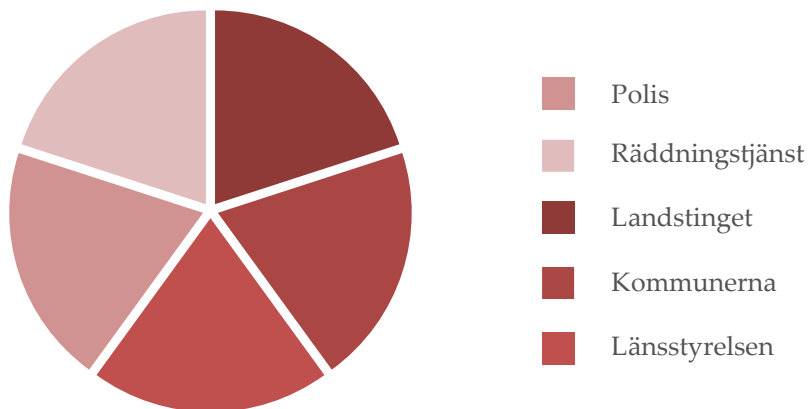
LÄNSSTYRELSENS
ANSVAR

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner, och mellan regering, riksdag och centrala myndigheter. Vi har ansvar för krisberedskapsarbetet i länet som innebär att samordna - före, under och efter en kris. När det kommer till krisberedskap är det extra viktigt att vi fungerar som en samlande kraft och får alla iblandade aktörer att samarbeta. Länsstyrelsens arbete ska leda till att samhällets resurser vid en kris används så effektivt som möjligt.

Inom kriser ansvarar Länsstyrelsens för:

- **krisberedskap före, under och efter**
- **att hålla regeringen underrättad**
- **att varje år lämna risk- och sårbarhetsanalyser**
- **skapa en lägesbild över olyckor, risker och dess konsekvenser**
- **att samordna information till media och allmänheten.**

Kris:

En händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället samt hotar grundläggande värden och funktioner. Kan ej hanteras med normala resurser och organisationer. En kris är oväntad, utanför det vanliga och vardagliga. Att lösa krisen kräver samordnade åtgärder från flera aktörer.

**SAMHÄLLSVIKTIG
VERKSAMHET**

Samhällsviktig verksamhet

Ett fungerande samhälle - även under en kris

Vid en allvarlig kris måste vårt samhälle fortsätta att fungera. Därför är det viktigt att definiera vilka verksamheter som är nödvändiga för att kunna undvika och hantera kriser. Vissa samhällsviktiga verksamheter och infrastrukturer måste fungera för att vi inte ska hamna i allvarliga kriser. Andra måste även kunna hantera kriser när de väl inträffar. Vad som är samhällsviktigt ur ett krishanteringsperspektiv kan variera beroende på vilka händelser vi ställs inför och i takt med att händelsen utvecklas.

Viktiga verksamheter i länet:

- **Energiförsörjning** (el och värme).
- **Information & kommunikation** (tv och radio).
- **Finansiella tjänster** (banker och försäkringar).
- **Socialförsäkringar och trygghetssystem** (pension och a-kassa).
- **Hälso- och sjukvård samt omsorg** (sjukhus och smittskydd).
- **Skydd och säkerhet** (räddningstjänst och polis).
- **Transporter** (väg- och järnvägstransporter).
- **Kommunalteknisk försörjning** (dricksvatten och snöröjning).
- **Livsmedel** (tillverkning och tillgång).
- **Handel och industri** (detaljhandel och farliga avfall).
- **Offentlig förvaltning** (krisledning).

Transport

Hallsberg har nordens
största rangerbangård.

LÄNETS
RISKER

Länets risker

Vår riskidentifiering fokuserar på Örebro län och vilka konsekvenser riskerna kan få för vårt område. Här följer ett urplock av de risker som identifierats för länet och som du kan läsa mer om i vår risk- och sårbarhetsanalys.

Stormar och snöoväder

Kraftiga stormar där träd knäcks eller rycks upp med rötterna och där elledningar slits sönder kan få allvarliga konsekvenser för länet. Väg och järnväg kan skadas, vilket påverkar transport och även våra elektroniska kommunikationer (telefon och IT) riskeras att påverkas vid stormar och oväder. Stora snömängder på kort tid orsakar ofta problem för samhället.

Översvämningar

Örebro län är rikt på sjöar och vattendrag. Vatten från Örebro län rinner till alla de fyra stora sjöarna, Vänern, Vättern, Hjälmaren och Mälaren. I länet finns flera områden som har drabbats hårt av översvämningar. Länets större översvämningsområden finns i Arbogaån runt sjön Väringen och Fellingsbro, i Täljeån vid Kvismaredalen och några områden i Svartån mellan sjön Teen och Tysslingen.

Skyfall

Varje år drabbas delar av länet av översvämningar efter skyfall under sommaren. Regnet kan lokalt ställa till med stora problem för bland annat tätorter, vägar och jordbruk. Lindsberg har råkat ut för flera skyfall. Även Örebro kommun har drabbats, där E18 utanför Örebro Airport översvämmas på grund av ett skyfall sommaren 2010.

Risk:

*Sannolikheten för att en händelse ska inträffa,
i sammanvägning med de konsekvenser händelsen kan leda till.*

Ras och skred

Ras och skred är plötsliga och snabba processer som kan få allvarliga konsekvenser. I Örebro län har ras skett i samband med höga flöden i vattendrag som har hotat bebyggelse och raserat vägar, järnvägar, broar och elledningar. Det är framför allt i Arbogaån som ras har förekommit på grund av förhöjda flöden och dammbrott. Det har även inträffat ras i Svartåns och i Gullspångsälvens avrinningsområden.

Dammbrott

Dammbrott kan inträffa om en damm sköts illa men det kan också inträffa på grund av elfel, underdimensionering eller genom dominoeffekter om dammar uppströms brister. Under vårfloden 1977 och 1951 brast många mindre och medelstora dammar i länet. Översvämningarna orsakade mycket allvarliga konsekvenser lokalt, som skador med ras, bortspolade vägar, broar, elledningar och skador på egendom som följd.

Utsläpp från farliga anläggningar

Till farliga anläggningar brukar räknas alla anläggningar som genom sin verksamhet kan orsaka brand, kemikalieutsläpp och explosioner och som genom sina farliga egenskaper kan skada människor, miljö och egendom. Örebro län har många anläggningar och verksamheter som hanterar och bränner farliga ämnen.

Farligt gods

Örebro län är ett nav för transport och farligt gods transporteras både på järnväg och på lastbil genom länet. Tåg med farligt gods passerar dessutom genom åtta av länets tolv centralorter, vilket kan få allvarliga konsekvenser vid en olycka.

Störningar i dricksvattenförsörjningen

I ett krisläge tillhör dricksvatten ett av de nödvändigaste behoven för människan och samhället. Flera kommuner i länet har haft störningar i dricksvattenförsörjningen de senaste åren. Även om de inträffade störningarna inte har varit så allvarliga skulle en större störning skapa stora konsekvenser.

Störningar i de elektroniska kommunikationerna

Fungerande telefon- och dataförbindelser har stor betydelse för samhället. Telekommunikationer är en viktig del i vårt samhälle när det kommer till krissituationer, till exempel möjligheten att nå SOS Alarm, polis och räddningstjänst. I september 2009 uppstod en störning i teletrafiken, för både fast och mobil telefoni, i Örebro län. Störningen orsakades av en avgrävd fiberkabel i Örebroområdet. Störningen orsakade fel hos flera aktörer i samhället, som till exempel SOS Alarm, räddningstjänst och kommuner. Konsekvenserna blev bland annat att allmänheten fick svårt att nå SOS Alarm.

Störningar i transportsystemet

Örebro län är med sitt geografiska läge ett nordiskt logistik- och transportcentrum. Hallsberg är en geografisk mittpunkt för landets infrastruktur som till exempel kraftförsörjning, data- och telekommunikationer, landsvägtransporter och järnvägstransporter. Varje dygn passerar 350 person- och godståg genom Hallsbergs rangerbangård. Cirka 500 000 järnvägsvagnar rangeras varje år.

Epizooti och zoonos

I ett förändrat klimat och med människor som reser allt mer finns en ökad risk för sjukdomar orsakade av bakterier, virus och parasiter. I juli 2011 konstaterades mjältbrand i ett naturreservat i Örebro län. Ett intensivt arbete pågick för att begränsa och bekämpa mjältbrandssmittan i området vid Kvismarens naturreservat på Närkeslätten. Konsekvenserna var begränsade men ett tjugotal nötkreatur dog och åtgärder vidtogs för att undvika att fler djur skulle bli smittade. Området spärrades även av för allmänheten och inga människor blev smittade.

Klimatförändringar i Örebro län

Klimatförändringarna kan komma att förstärka de hot och risker som vi står inför i dag. Det medför ökad risk för extrema väderhändelser och naturolyckor. Klimatförändringarna kan också öka risken för störningar i länets samhällsviktiga verksamheter, exempelvis energiförsörjning.

Epizooti:

Utspredd spridning av en allvarlig och smittsam djursjukdom, bland annat mul- och klövsjukan (början av 2000-talet i Storbritannien).

Zoonos:

Smittsamma djursjukdomar som även kan smitta människor. Exempelvis salmonella och den omtalade fågelinfluensan.

Vargavintern 2009/2010

Vintern 2009/2010 bjöd på ovanligt mycket snö och kyla. Det hårda vädret påverkade kommunikationerna och mest utsatt blev järnvägen. I södra och mellersta Sverige hade man stora problem med person- och godstransport och tåg försenades och ställdes in. I februari 2010 fick stora delar av Hallsbergs

rangerbangård stängas för att kunna rensas på snö och Försvarsmakten kallades in för att hjälpa Trafikverket (dåvarande Banverket) med snöröjningen. Att extrema väderförhållanden kan påverka länets transportsystem ses som en stor risk då länet är en viktig knutpunkt i landets infrastruktur.

FRAMTIDA
ARBETE

Framtida arbete

Samverkan

Dagens nätverk och det samarbete som finns mellan aktörerna i länet har stor betydelse vid en framtida kris. Det blir fortsatt viktigt att samverka i förarbetet kring hot, risker och sårbarheter i vardagen. Detta för att kunna använda resurser på ett effektivt sätt och vara bättre förberedda när något väl händer. Det är viktigt att vi som länsstyrelse lyckas få länets aktörer att samarbeta före, under och efter kris även i framtiden.

Framtiden

En viktig del i det framtida krisarbetet handlar om klimatanpassning. En av klimatförändringarnas effekter är att det kommer bli allt vanligare med extrema väderhändelser som i sin tur kan ge ökade problem för olika samhällsviktiga verksamheter.

Att samhället blir mer och mer beroende av digitala tjänster och elektroniska kommunikationer innebär att vi även blir mer sårbara för störningar. Därför är det viktigt att vi arbetar vidare med att kunna hantera de konsekvenser som dessa störningar kan medföra.

Vi behöver fortsätta arbeta med att öka kunskaperna kring länets risker och dess konsekvenser. Man kan aldrig riktigt veta vad, var eller när en kris kommer att inträffa, men det gäller att vara väl förberedd.

Länsstyrelsen
Örebro län

En samlande kraft!

www.lansstyrelsen.se/orebro
www.twitter.com/LstOrebro

Besöksadress: Stortorget 22
Postadress: 701 86 Örebro
Telefon: 019-19 30 00
E-post: orebro@lansstyrelsen.se